

Útkereső pedagógia, útkereső pedagógusképzés

Mostanában, amikor öncélú és tartalmas vélemények egyaránt elhangzanak a NAT-ról és a magyar oktatásügy több vitatott kérdéséről, minden különösebb hírverés nélkül megjelent egy kötet, amelyet sok szempontból érdemes lenne tüzetesen áttanulmányozni oktatás-politikusoknak, -irányítóknak, -kutatóknak, -fejlesztőknek, ugyanis számos igen időszerű kérdést taglal.

A kötet szerzői az OKI 1996 januárjáig működő Pedagógusképzési és Fejlesztési Központjának munkatársai, utolsó nagy együttes munkájuk értékes dokumentumát jelentették meg a Tárogató Kiadó gondozásában *Kocsis Mihály* racionális, konstruktív szerkesztésében.

A mű címe – *Képzők (ön- és tovább-) képzése* – már jelzi azt a problémakört, melyet a szerzők több oldalról közelítették meg, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a pedagógusképzés esélyeit, reformtörekvéseit és lehetőségeit a szűkebb szakmán kívül a „pedagógiai nyilvánosság” elé tárják. Tehették ezt annál is inkább, mivel az Országos Közoktatási Intézet keretei között működő pedagógusképző műhelyeikben több éven át rendkívül sokrétű tudományos és továbbképző tevékenységet folytattak a magyar pedagógiának e meglehetősen mostohán kezelt vagy inkább árnyékba szorult területén.

A tanulmánykötet tematikailag két nagy – egymással szerves kapcsolatban álló – egységre oszlik. Az egyik a tanárképzés több időszerű kérdését mutatja be, illetve elemzi; a másik tananyagterveket közöl, melyek közvetlenül hasznosíthatók, illetve modellként szolgálhatnak megújuló oktatási rendszerünkben.

Az egész kötet koncepcionális megalapozása a szerző-szerkesztő, *Kocsis Mihály Axonometrikus ábrák a pedagógusképzésről* című, figyelemre méltó elemzése, amely olyan alapkérdéseket vizsgál, mint a pedagógusképzés jelenlegi, illetve a NAT által sugallt struktúrája. Az összehasonlító elemzés az egyetemi szintű tanárképzés koncepciójának figyelembevételével készült.

A szerző témáját kiterjeszti a szülők és a társadalom iskolaképeinek, továbbá a közoktatás alapdokumentumainak és a pedagógusképzés összetevőinek a vizsgálatára, s egy olyan lehetséges képzési modell bemutatására is gondol, amely konkrét segítséget adhat a jelenlegi gyors átalakulások, útkeresések időszakában.

Éppen ennek az útkeresésnek megdöbbenően reális kör-, illetve korpája rajzolódik ki *Magyari Beck István Iskolák a máglyán* című drámai hangvételű tanulmányában: „A monetáris, politikai és egyéb létfontosságú eszközöktől jóformán a végletekig megfosztott regionális egységek, illetőleg az őket képviselő területi államok kimerült kondíciójukban máglyákra hányják az iskolákat, a könyvtárakat, a múzeumokat stb. Vagy azt, amit ezekből meg is hagynak, egy hasonló hatású másik folyamattal, nevezetesen az

A tanulmánykötet tematikailag két nagy – egymással szerves kapcsolatban álló – egységre oszlik. Az egyik a tanárképzés több időszerű kérdését mutatja be, illetve elemzi; a másik tananyagterveket közöl, melyek közvetlenül hasznosíthatók, illetve modellként szolgálhatnak megújuló oktatási rendszerünkben.

anyagiak kivonása okán »monetáris kiszárításnak«, illetve »monetáris lecsapolásnak« nevezhető eljárással hozzák lehetetlen helyzetbe.”

Kocsis Mihály nem véletlenül sorolta éppen e tanulmány után – mintegy arra rímelve, s pedagógiai terápiát kínálva – *Vastagh Zoltán, Kamarás István és Deme Tamás* igényes tanulmányait, melyek a lélektan, valamint az erkölcsi és a művészeti nevelés komplexitását, új tartalmi és metodikai szerepét vizsgálják a képzés szempontjából. Vastagh Zoltán a pszichológiai tárgyaknak a tanárképzésben elfoglalt helyén töpreng tanulmányában. Iskolakutatási tapasztalatok alapján kiváló arányérzékkel állítja szembe a jelenlegi nehézségeket, a változtatás korlátait az új személeti alapra építhető képzési struktúrákkal és a lélektanok a képzés teljes rendszerébe történő állításával. Kamarás István és Deme Tamás filozofikus mélységű tanulmányaikban az erkölcs és a művészeti nevelés taníthatóságát, strukturális és tartalmi összefüggéseit elemzik. Felfogásukkal, vizsgálati módszereikkel már a 21. századi tanárképzést alapozzák meg. Mindkettőjük tanulmánya számos olyan konkrét újítást tartalmaz, melyek közvetlenül hasznosíthatók a tanárképzésben, sőt a középiskolai oktatásban is. Külön is szeretném felhívni a figyelmet Kamarás István erkölcsstani tananyagtervére és Deme Tamás látásnevelési (pedagógusképző) szakmai tantervére.

V. Molnár László két dolgozata tudománytörténeti szempontból is revelációszámra megy. Az *Orosz könyvek és diákok a 18. századi Magyarországon*, valamint *Az orosz kultúra magyar sajtóvisszhangja a 18–19. század fordulóján (1780–1815)* azon túl, hogy bennük a szerző – mint a téma nemzetközileg elismert kutatója – a magyar művelődéstörténetet is számos új adalékkal gazdagítja, egy nagyon fontos, ha úgy tetszik időszerű témát is felvet. Nevezetesen, hogy történeti példákon keresz-

tül a magyar és a szomszédos népek együttműködését, egymásra figyelését szorgalmazza a művelődés, az oktatás, sőt a tanárképzés terén.

Kovács Katalin ugyanakkor az egyetemen politikai, valamint művelődés- és oktatástörténeti korszakok vizsgálata során teszi fel a hazai oktatáspolitikai szempontjából is megszívlelendő kérdéseit: „Miért eredményesek a túlélési technikák az egyik országban, miért nem a másikban? Fenyegedtettség, perifériálét, elvesztett háborúk öröksége mindkét ország esetében. A nemzeti függetlenség, illetve hiánya lenne a magyarázat? Mindenre? Miért tud más a más kárán tanulni, mi a magunkén sem?”

Bardócz-Tódor András írásában a tantárgypedagógia-történet tükrében nagy szakmai biztonsággal vizsgálja a magyarországi fizikatanítás alapkérdéseit, útkereséseit, mert – mint állítja – „a sikerek megértéséhez és a bajok orvoslásához is a gyökereken keresztül vezet az út”.

A kötet második részét kitevő tananyagtervek mindegyike már a NAT-hoz kötődő és a 21. századi pedagógiai elvárásokhoz igazodó pedagógusképzéshez nyújt tartalmi, módszertani háttérrel. A hagyományos tantárgyi műveltséganyagon túlmutatva valamennyi egy-egy komplex műveltségi területet, illetve blokkot ölel fel (Kamarás István: *Embertan a felsőfokú pedagógusképzésben*; V. Molnár László: *Gondolatok a művelődéstörténet tanításáról*; Bardócz-Tódor András: *A pedagógusképzés humán reformja: természetkép*; Kocsis Mihály: *A népismeret-népművészet-néprajz és tevékenységköre a pedagógusképzésben*).

Képzők (ön- és tovább-)képzése. Szerk.: Kocsis Mihály. Tárogató Kiadó, Budapest, 1996.

Sávolly Mária